

УДК 334.722:[330.34:330.837](477)

Мельник М. І.

д.е.н., с.н.сп.,

Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Запропоновано шляхи подолання корупції з метою зміцнення безпеки вітчизняного бізнес-середовища. Визначено стратегічні цілі управління та запропоновано інституційно-корпоративний механізм протидії рейдерським захопленням в Україні, включаючи комплекс інструментів превентивного та активного захисту, формування інституційно-правового середовища.

Ключові слова: бізнес-середовище, корупція, рейдерство, інституційно-організаційний механізм зміцнення безпеки

Постановка проблеми. Ефективна інституційна організація вітчизняного бізнес-середовища, створення цивілізованих конкурентних умов стабільної діяльності господарюючих суб'єктів набувають особливого значення у зв'язку зі стратегічною роллю підприємництва в соціально-економічному розвитку країни, структурній перебудові та інтеграції економіки, насиченні ринку товарами та послугами, підтримці конкурентного середовища, наповненні бюджетів, створенні робочих місць, формуванні середнього класу тощо. Проте, максимальному використанню та розвитку підприємницького потенціалу перешкоджають незавершеність та суперечливість державної політики регулювання господарської діяльності в контексті європейської інтеграції, особливо протидії таким інституційним деформаціям бізнес-середовища, як корупція, рейдерство, тінізація, правовий нігілізм, економічна злочинність. В цих умовах інституційне проектування безпеки бізнес-середовища України є

необхідним механізмом забезпечення ефективності функціонування бізнесу та національної економічної системи загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти інституційного проектування безпеки бізнес-середовища України знайшли своє відображення у працях українських і зарубіжних вчених, зокрема С. Архієреєва, З. Варналія, Т. Васильціва, О. Власюка, З. Ватаманюка, А. Гальчинського, В. Геєця, А. Гриценка, Я. Жаліла, С. Єрохіна, О. Кузьміна, Л. Лігоненко, А. Мельника, А. Мокія, Р. Пустовійта, С. Реверчука, А. Ткача, Г. Чижикова, А. Чухно та ін. Втім, залишаються недостатньо дослідженими системні засоби зниження підприємницьких ризиків та подолання інституційних деформацій бізнес-середовища України, тобто інституційного забезпечення його безпеки, особливо в умовах інтеграційних прагнень нашої країни.

Формування цілей статті. Метою статті є розробка організаційно-інституційних механізмів зміцнення безпеки бізнес-середовища України, враховуючи такі його вагомні інституційні деформації, як корупція і рейдерство.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, пріоритетом інституційного проектування безпеки бізнес-середовища України є подолання корупції. Протягом останніх років виникали численні законодавчі та нормативно-правові ініціативи у сфері протидії корупції: Указ Президента України від 1 лютого 2008 р. № 80 "Про деякі заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики"; рішення РНБО України від 21 квітня 2008 р. "Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики" та від 31 жовтня 2009 р. "Про стан протидії корупції в Україні"; 8 квітня 2008 р. затверджена Концепція реформування кримінальної юстиції, в якій обумовлено створення спеціалізованого антикорупційного органу в системі кримінальної юстиції з метою забезпечення ефективної антикорупційної політики.

Вагоме значення у реалізації антикорупційної політики повинна була мати реалізація пакета "антикорупційних" законопроектів, який Верховна Рада

затвердила в червні 2009 р. (Закону України № 1506-VI від 11.06.2009 р. "Про засади запобігання та протидії корупції"; Закону України № 1507-VI від 11.06.2009 р. "Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень"; Закону України № 1508-VI від 11.06.2009 р. "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення"). Закони мали набути чинності з 1 січня 2010 р., потім з 1 січня 2011 р. Проте дію цього законодавства призупинено, незважаючи на його ефективність у запобіганні виникненню корупції за оцінками багатьох аналітиків. Зокрема, розмежовано кримінальну та адміністративну відповідальності за корупцію, окреслено коло корупційних правопорушень, розширено коло осіб, відповідальних за корупційні дії, введено відповідальність за "торгівлю впливом" та за "незаконне збагачення", передбачено створення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення. Натомість з 1 липня 2011 р. набув чинності більш лояльний та стислий (без прописаних механізмів реалізації) Закон України №3206-VI "Про засади запобігання і протидії корупції".

Новим законом певною мірою перекреслено попередні позитивні напрацювання у сфері боротьби з корупцією. Адже наприкінці 2009 р. Урядом схвалено 14 нормативно-правових актів щодо запобігання та протидії корупції. Зокрема: Концепція антикорупційної політики, постанови про заходи щодо посилення протидії корупції, в тому числі її запобігання в органах виконавчої влади. Було затверджено Методологію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів і Порядок накопичення та оприлюднення інформації про юридичних осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення. Крім того, Уряд прийняв розпорядження щодо затвердження структури інформації та звіту про здійснення заходів з реалізації державної антикорупційної політики та щодо нового складу делегації України у Групі держав Ради Європи проти корупції (GRECO). Затверджено Порядок інформування громадськості про результати роботи у сфері протидії корупції та Порядок передачі подарунків, отриманих під час проведення офіційних заходів, прийнято

постанову щодо деяких питань організації та проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування [1].

Крім того, Україна взяла на себе виконання міжнародних зобов'язань відповідно до Конвенції ООН проти корупції та Європейської Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією; керівних принципів боротьби з корупцією Ради Європи від 6 листопада 1997 р. Плану дій у боротьбі з корупцією для Вірменії, Азербайджану, Грузії, Росії, Таджикистану та України. На виконання цих документів, крім вищезазначеного пакета "антикорупційних" законопроектів, було також розроблено проекти Законів України "Про конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців", "Про правила професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів", "Про заходи державного фінансового контролю публічної служби".

Закон України №3206-VI "Про засади запобігання і протидії корупції" (2011 р.):

- не забезпечив реального декларування витрат державних службовців (визначено необхідність декларування тільки в разі, коли середній річний дохід, або витрати, перевищує 50 тис. грн.);
- вилучив норму щодо декларування доходів усіх родичів (на яких, власне кажучи, і записано майно державних службовців);
- передбачив створення спеціального координаційного органу боротьби з корупцією, проте не обумовлено створення органу зі слідчими функціями, який міг би проводити розслідування. Це знижує ефективність застосування цього закону;
- не передбачив превентивних заходів, зокрема зобов'язання всіх державних органів не поєднувати в компетенції одного органу надання адміністративних послуг і контроль над законністю у цій сфері;
- не містить спеціальних заходів для боротьби з корупцією у вищих ешелонах влади, натомість спрямований на боротьбу з неорганізованою

корупцією нижньої ланки;

– щодо конфлікту інтересів, про який повинні невідкладно повідомляти всі посадові особи (у т.ч. і президент, і народні депутати) безпосередньому керівництву, то не зрозуміло, якому керівництву повинен повідомити про конфлікт інтересів президент;

– не містить чітких механізмів боротьби з корупцією, що послабило реальну відповідальність за корупційні дії. Зокрема, це пов'язано з продовженням застосування щодо корупції і кримінальних, і адміністративних санкцій. У даному випадку виникає корупційна складова та вибірковість слідчих при віднесенні певного злочину (хабара) до адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Тобто інституційна основа протидії корупції як негативної передумови та ознаки вітчизняного інвестиційного й бізнес-середовища характеризується суперечністю та незбалансованістю державної політики у сфері запобігання та боротьби з корупційними діями, декларативністю більшості норм, низькою виконавчою дисципліною, відсутністю незалежного наглядового органу за реалізацією національної антикорупційної стратегії та плану заходів з її реалізації (Створений Національний антикорупційний комітет не цілком відповідає цим критеріям, адже це є орган при Президентові України і його статус визначено як консультативно-дорадчий), недосконалістю системи адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення та процедури зведення, аналізу й поширення комплексної інформації щодо справ про корупцію. Тобто у боротьбі з корупцією відсутній належний рівень політичної волі і рішучі дії, незважаючи на конфлікт інтересів з впливовими групами, незацікавленими в реалізації антикорупційних заходів.

Не менш важливою проблемою залишається завдання формування у суспільній думці "нульового рівня толерантності" до корупції. Нині в Україні 53% громадян сприймають корупцію як прийнятний механізм, допоміжний інструмент для вирішення повсякденних проблем. Корупція сприймається як сервіс (дозволяє зекономити час, уникнути зайвих клопотів, гарантувати

отримання належного тощо), який має свою ринкову ціну. Українське суспільство слабо усвідомлює середньо- та довгострокові наслідки корупційних діянь у масштабах усього суспільства. У цій справі неоціненну роль могли б відіграти ЗМІ та громадські організації. Тим більше, що 75 % населення України вважають журналістику, а 68 % – загалом ЗМІ ефективними інструментами боротьби з корупцією [2]. Проте громадські організації та представники ЗМІ відповідно до вітчизняних законодавчих норм не можуть впливати на процес розробки та реалізації державної антикорупційної політики.

На нашу думку, для подолання корупції у вітчизняному бізнес-середовищі необхідною є реалізація системи радикальних кроків у таких напрямках.

По-перше, важливою є політична воля української влади щодо реалізації системи скоординованих та прозорих дій з подолання корупції, враховуючи нівелювання мобілізованих груп невдоволених антикорупційними реформами. Політична воля політиків може бути реалізована за наявності в суспільній свідомості нетерпимості до корупційних проявів та чіткого бажання протидії їм.

По-друге, докорінна дерегуляція суспільних процесів (спрощення процедур реєстрації власності, відкриття та закриття бізнесу, процедур торговельного режиму, митних процедур та вимог безпеки в торгівлі й розміщенні ринків) за рахунок скорочення державного апарату та мінімізації контактів чиновників із суб'єктами бізнесу.

Корупція в Україні залишається одним із найприбутковіших і найменш ризикованих видів заробітку. "Якщо розглядати корупцію як бізнес, то це не що інше, як надання громадянину якісь послуг з боку держави за ціною нижче, ніж це встановлено державними актами або законами, у швидші терміни або на умовах вигідніших, ніж це пропонується державою". Враховуючи те, що корупція має дві складові – прибутковість і ризикованість, то один зі шляхів подолання корупції полягає в докорінному перегляді всіх реєстраційних процедур, які існують у державі, другий шлях – запровадження сучасних технологій спілкування громадянина і держави з якнайбільшим виключенням чиновника з ланцюжка цього спілкування [3]. При цьому уникнення посередництва

чиновників при проходженні реєстраційних і ліцензійних процедур можливе внаслідок надання громадськості доступу до широкого спектра послуг та використання глобальної мережі Інтернет. Також важливою є мотивація правоохоронних органів до боротьби з корупцією, жорсткі каральні процедури з розумінням їх невідворотності.

По-третє, на нашу думку, немає потреби створення в Україні будь-якого додаткового органу з боротьби з корупцією, адже немає гарантії, що він не стане ще однією бюрократичною ланкою з корупційними ознаками.

Створений відповідно до Указу Президента № 454 від 26 березня 2010 р. Національний антикорупційний комітет з метою забезпечення узгодженості дій правоохоронних органів у сфері боротьби з корупцією повинен бути підслідним відповідно до кримінально-процесуального законодавства.

По-четверте, зняття депутатської недоторканності, адже в умовах існування прошарку людей, щодо яких жодних антикорупційних розслідувань бути не може, боротьба з корупцією зводиться нанівець.

По-п'яте, одним з ефективних методів антикорупційної політики є збір та оприлюднення інформації про корупціонерів із заборonoю їх подальшого працевлаштування на державну службу. Завдяки люстрації можна усунути значну кількість задіяних в корупції осіб з органів державного управління.

По-шосте, необхідно законодавчо закріпити механізми цивілізованого лобіювання бізнес-інтересів з паралельним усуненням представників бізнесу з органів державної влади. Адже вітчизняний досвід лобіюванням інтересів олігархії шляхом прийняття "потрібних" їм законів з метою створення сприятливих умов для їх бізнесу не лише деформує рівноправне конкурентне середовище для різних за розміром і галузями видів бізнесу, а й забезпечує недоотримання бюджетних коштів.

Загалом протидіяти корупції з метою покращення якісних характеристик вітчизняного бізнес-середовища слід системно, з виробленням чіткого алгоритму антикорупційних заходів. Особливо важливою є невивірковість застосування антикорупційного законодавства (без пільг та привілеїв залежно від майнового

стану, соціального походження, партійної приналежності або приналежності до владних чи опозиційних структур). Це законодавство стане ефективним за наявності політичної волі і належних механізмів для її неухильного застосування.

Інша вагома проблема, яка посилює девіантні характеристики вітчизняного бізнес-клімату, є рейдерство, подолання якого є першочерговим завданням інституційного проектування безпеки бізнес-середовища України. Адже, рівень економічної злочинності та рейдерства в Україні знаходяться в щільному обернено пропорційному зв'язку із рівнем економічної свободи (коефіцієнт кореляції $R = -0,708$), інвестиційної привабливості ($R = -0,563$), торгівельними ($R = -0,884$) і податковими умовами ($R = -0,767$), платоспроможністю населення ($R = -0,883$), які й обумовлюють безпеку бізнес-середовища.

На практиці технології рейдерських захоплень постійно видозмінюються: можуть передбачати вплив на міноритарних акціонерів з метою скуповування акцій, використання судових позовів для арешту частини акцій, вилучення в незалежних реєстраторів реєстру акціонерів для маніпуляцій з ним та проведення «потрібних» рішень на зборах акціонерів, скуповування протермінованих боргів підприємства, які консолідується й висуваються до одночасної виплати, оскарження результатів приватизації, яка часто відбувалася з недотриманням законодавства, порушення процедури банкрутства й одержання контролю над підприємством завдяки зміні органів управління чи тиску на них. З легалізацією вітчизняного бізнесу активізували свою діяльність гринмейлери, які, скуповуючи невеликий пакет акцій, одержують доступ до внутрішньої звітності підприємства і, якщо в ній є порушення, шантажують керівництво підприємства, вимагаючи викупити свій пакет із значною премією.

Удосконалення корпоративного законодавства з метою усунення проблеми рейдерства у вітчизняному бізнес-середовищі безумовно є позитивним фактом, проте основною проблемою залишається не якість законодавства, а практика його застосування, зважаючи на те, що рейдери застосовують здебільшого неправомірні дії кримінального характеру (захоплення чужого майна, зловживання владою або службовим становищем,

підкуп судів тощо).

Розроблений нами інституційно-корпоративний механізм протидії рейдерству в Україні охоплює визначення цілей стратегії управління ризиками рейдерських захоплень на інституційному (зовнішньому) та корпоративному (внутрішньому) рівнях; комплекс інструментів превентивного та активного захисту, формування інституційно-правового середовища; фінансове забезпечення управління ризиками, моніторинг та контроль досягнення цілей для зміцнення безпеки бізнес-середовища.

Формування інституційно-правового середовища для протидії рейдерству лежить в площині: удосконалення корпоративного, арбітражного і кримінального законодавства та судової системи; активізації правоохоронних органів у боротьбі зі силовими захопленнями та корупцією; впровадження механізму відповідальності державних службовців; розвитку інституту банкрутства та оптимізація офшорної політики; контролю за управлінням державною власністю; розвитку фінансового ринку; формування конкурентних переваг та спиятливості бізнес-середовища шляхом підвищення прозорості та зниження корупційності державного регулювання у сфері корпоративних відносин, розвитку інституту приватної власності, аудиту та страхування; моніторингу політики протидії недружнім поглинанням вітчизняних підприємств.

На корпоративному (внутрішньому) рівні комплекс інструментів превентивного захисту від рейдерських захоплень включає: оцінку та моніторинг зовнішнього середовища галузі (регіону) з позиції можливих ризиків рейдерських захоплень; захист інсайдерської (неоприлюдненої) інформації про емітента, у тому числі захист від викрадення акцій (реєстру); забезпечення прозорості структури власності (афільованих осіб і інших зацікавлених сторін); залучення консалтингових організацій, взаємодія із ЗМІ, правоохоронними органами, реєстраторами; правове оформлення активів, реєстру та інших установчих документів, товарного знака тощо; впровадження механізмів стимулювання і відповідальності менеджменту компаній (вищого і середнього рівня); введення принципів соціальної відповідальності,

корпоративної культури; моніторинг змін у складі акціонерів; аналіз фінансово-господарської діяльності, фінансування захисту від ризиків, реструктуризацію і роздільний облік майнового комплексу, перерозподіл активів між підконтрольними компаніями; моніторинг і ефективне управління кредиторською заборгованістю, у тому числі з обов'язкових платежів; відмову від ведення подвійної бухгалтерії, фінансову незалежність, ревізію ризикових і банківських договорів; попередження масового скуповування акцій шляхом формування консолідованого пакета акцій, їх публічного розміщення, виваженої інформаційної та дивідендної політики, конвертації акцій, у тому числі в переведення в облігації.

Активні (корпоративні) методи захисту слід використовувати шляхом:

– передачі ризику, використавши такі інструменти як: страхування (особисте, майнове, відповідальності, титулу власності); хеджування (зниження кредитних та цінових ризиків) шляхом укладання форвардних та ф'ючерсних контрактів, опціонів; взаємодія з приватними охоронними підприємствами, юридичними і консалтинговими організаціями; накладання різних обтяжень на активи, наприклад, здача їх під заставу; стратегічний фінансовий менеджмент з використанням таких інструментів захисту, як "отруйні пігулки" та "золоті парашути";

– прийняття ризику (створення фінансових резервів для масової скупки акцій; готовність до силового протистояння рейдерським атакам; резервні форми управління та ведення справ; реінкорпорація (поява підприємства у новому статусі); взаємодія зі ЗМІ, органами влади та суспільством, організація протидії трудового колективу, підготовка судових позовів; використання інструментів стратегічного фінансового менеджменту.

Щодо використання таких активних інструментів захисту від спроб поглинання корпорації як "отруйні пігулки" та "золоті парашути", то в теорії стратегічного фінансового менеджменту це можливість зниження привабливості акцій для скуповування в ході рейдерського захоплення. Зокрема, "отруйна пігулка" – це стратегія зменшення привабливості акцій для покупця. Наприклад,

компанія може випустити нові серії привілейованих акцій (англ. – "preferred stock"), які дають акціонерам право погашати їх за ціною з премією після поглинання (англ. – "takeover"). Існують два варіанти такої стратегії: "отруйна пігулка", спрямована на компанію, яка є метою поглинання (flip-in poison pill), що дозволяє всім акціонерам цієї компанії, за винятком агресора, купувати додаткові акції за низькими цінами; "отруйна пігулка", спрямована на компанію-покупця (flip-over poison pill), що дозволяє власникам звичайних акцій купувати (а власникам привілейованих акцій конвертувати) акції покупця за заниженою ціною у разі небажаного об'єднання компаній. Ці заходи збільшують витрати на придбання (acquisition), спричинюють "розрідження" (dilution) акціонерного капіталу і можуть запобігти спробам поглинання. Підвидом "отруйної пігулки" є "людська пігулка" (people fill) – це домовленість про звільнення всієї команди менеджерів і фахівців, що робить поглинання недоцільним [4].

Стратегія "золоті парашути" – це такий спосіб захисту від спроб поглинання корпорації, при якому остання укладає зі своїми менеджерами угоди, згідно з якими при звільненні їм повинні виплачуватися великі суми. У цьому разі потенційним покупцям заздалегідь зв'язують руки і вони можуть відмовитися від придбання даної корпорації.

Оскільки втрата права власності відбувається за рішенням суду, то однією з форм протидії рейдерству є титульне страхування (страхування права власності). При цьому можна поєднати страхування титулу, що дозволяє захистити право власності, та страхування підприємницького ризику для захисту прибутковості від цієї власності. Страхування титулу поширене на заході, а в США жодна велика угода не обходиться без страхування титулу. Воно входить у стандартний пакет страхування при іпотеці. Для наших страхових компаній ризику непрозорі: адже застрахована компанія може вже перебувати під атакою рейдерів. В Україні лише деякі компанії займаються страхуванням титулу, а більш активно розвивається страхування при видачі іпотечних кредитів [5, с.277].

Важливими організаційними заходами подолання рейдерства є активне висвітлення в засобах масової інформації проблематики рейдерства з метою

залучення уваги громадськості до цих питань; надання безкоштовної інформаційної й консультаційної підтримки підприємцям стосовно рейдерства, зокрема шляхом створення консультаційних центрів, спеціалізованих комісій при Бюро протидії комерційним злочинам і рейдерству; створення механізмів ефективного захисту від рейдерських захоплень з боку державної влади, зокрема, надання активної підтримки підприємцям у їхній самоорганізації в об'єднання і спілки з протидії рейдерським захопленням підприємств.

У кожному регіоні варто було б створити оперативні групи, куди підприємці можуть звернутися за підтримкою. Ці групи мали б брати на контроль заяви потерпілих від рейдерських захоплень, надавати консультаційну допомогу, виробляти плани спільних заходів, рекомендації з необхідних дій, брати участь у судових засіданнях з метою недопущення тяганини й зловживань посадовими особами своїми повноваженнями.

Захист бізнесу на корпоративному рівні (самим підприємством) повинен доповнюватися системним захистом (на законодавчому рівні) економічних суб'єктів від спроб переділу власності, у тому числі шляхом ретельної деталізації та комплексного узгодження правових норм, встановлення чітких рамок діяльності та процедури втручання органів влади у випадку корпоративного конфлікту, інтенсифікації боротьби з корупцією. При цьому головною проблемою законотворчості в Україні є її відставальний характер, оскільки законодавець просто не встигає за витонченими схемами, які безупинно генеруються рейдерами [5, с.278]. Вироблення практичних рекомендацій із законодавчих ініціатив повинно опиратися не лише на загальноприйняті в цивілізованому світі законодавчі принципи, а й на практичний досвід експертів з протидії ворожим поглинанням, щоб з'єднати світовий досвід зі специфікою вітчизняної економіки.

Висновки. Інституційне забезпечення безпеки бізнес-середовища України в контексті європейської інтеграції насамперед вимагає впровадження чіткої системи антикорупційних заходів в напрямі раціонального дерегулювання господарської діяльності (спрощення процедур реєстрації власності, відкриття та закриття бізнесу, торговельного режиму, митних процедур та вимог безпеки в

торгівлі й розміщенні ринків) за рахунок скорочення чисельності державних службовців та мінімізації контактів чиновників із суб'єктами бізнесу, люстрації корупціонерів, зняття депутатської недоторканності, законодавчого закріплення механізмів цивілізованого лобіювання бізнес-інтересів із усуненням представників бізнесу з органів державного управління. Запровадження механізмів неухильного та невибіркового застосування антикорупційного законодавства (без пільг і привілеїв залежно від майнового стану, соціального походження, політичної чи партійної належності) забезпечить їх ефективність за наявності політичної волі вищого керівництва держави, суспільної нетерпимості до корупційних проявів, активізації громадянського середовища.

Для запобігання рейдерству як деструктивного чинника формування вітчизняного бізнес-середовища необхідна система організаційно-інституційних засобів гармонізації та вдосконалення корпоративного і процесуального законодавства у сфері реорганізації, корпоративних злиттів і поглинань, впровадження в практику принципів якісного корпоративного управління, що відповідають міжнародному, зокрема європейському рівню та забезпечують збалансування корпоративних інтересів. Усунення рейдерства як дестимулюючого чинника формування бізнес-середовища, крім законодавчого регулювання, лежить у площині підвищення якості інститутів – формальних і неформальних правил ведення бізнесу, у тому числі щодо формування відповідних моральних бар'єрів і репутації згідно з європейськими та світовими нормами, що стане основою створення цивілізованих умов господарювання та умовою швидких темпів розвитку національної економіки, підвищення її інноваційності та конкурентоспроможності.

Список використаної літератури

1. Протидія корупції: дії, пропозиції та ініціативи кандидатів у президенти [Електронний ресурс] // Електронний бюлетень "Твій вибір – 2010". – 2010. – Вип. 6. – Режим доступу : <http://www.usipr.kiev.ua>
2. Круглий стіл "Прийнятність грузинського антикорупційного досвіду для України", Київ, 19 квітня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://www.openukraine.org>

3. Дріжчаний І. Корупція є найприбутковішим і найменш ризикованим бізнесом в Україні [Електронний ресурс] / І. Дріжчаний. – Режим доступу : <http://www.razumkov.org.ua>

4. Бізнес словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mirslovarei.com>

5. Мельник М. І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : [монографія] / Мар'яна Іванівна Мельник. – Львів : ІРД НАН України, 2012. – 568 с.

МЕЛЬНИК М. И. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ БИЗНЕС-СРЕДЫ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Предложены пути преодоления коррупции с целью укрепления безопасности отечественной бизнес-среды. Определены стратегические цели управления и предложен институционально-корпоративный механизм противодействия рейдерским захватам в Украине, включая комплекс инструментов превентивной и активной защиты, формирования институционально-правовой среды.

Ключевые слова: бизнес-среда, коррупция, рейдерство, институционально-организационный механизм укрепление безопасности

MELNIK M. I. INSTITUTIONAL SECURITY BUSINESS ENVIRONMENT IN UKRAINE IN THE EUROPEAN INTEGRATION

Ways to combat corruption in order to strengthen the security of domestic business environment. The strategic management objectives and proposed institutional mechanism of anti-corporate raider seizure of Ukraine, including complex instruments of preventive and active protection, the formation of institutional and legal environment.

Keywords: business environment, corruption, raiding, institutional and organizational strengthening of security mechanism